

Hoe navigeren we door het surveillance kapitalisme?

BuitengoedX11 - Roos Groothuizen

Introductie

In deze sessie gaan we de **onzichtbare systemen** achter ons dagelijks media-gebruik verkennen.

Ik ben:

Roos Groothuizen

Mediakunstenaar

www.roos.gr

[@roos.gr](https://twitter.com/roos.gr)

Hoe heet je?

**Waarom heb je voor
deze sessie gekozen?**

**Welke app heb je voor
het laatst gebruikt?**

De onzichtbare modellen

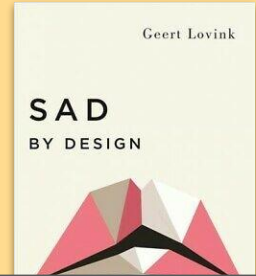

Cambridge
analytica

Via een **persoonlijkheidsquiz** op Facebook wist Cambridge Analytica de persoonlijkheden van tientallen miljoenen personen in kaart te brengen. De data gebruikten zij om mensen te manipuleren binnen de **Trump- en pro-Brexitcampagnes**.

Digitale media - waaronder bijvoorbeeld social media, programma's en huishoudelijke (IoT) apparaten - **blijken**:

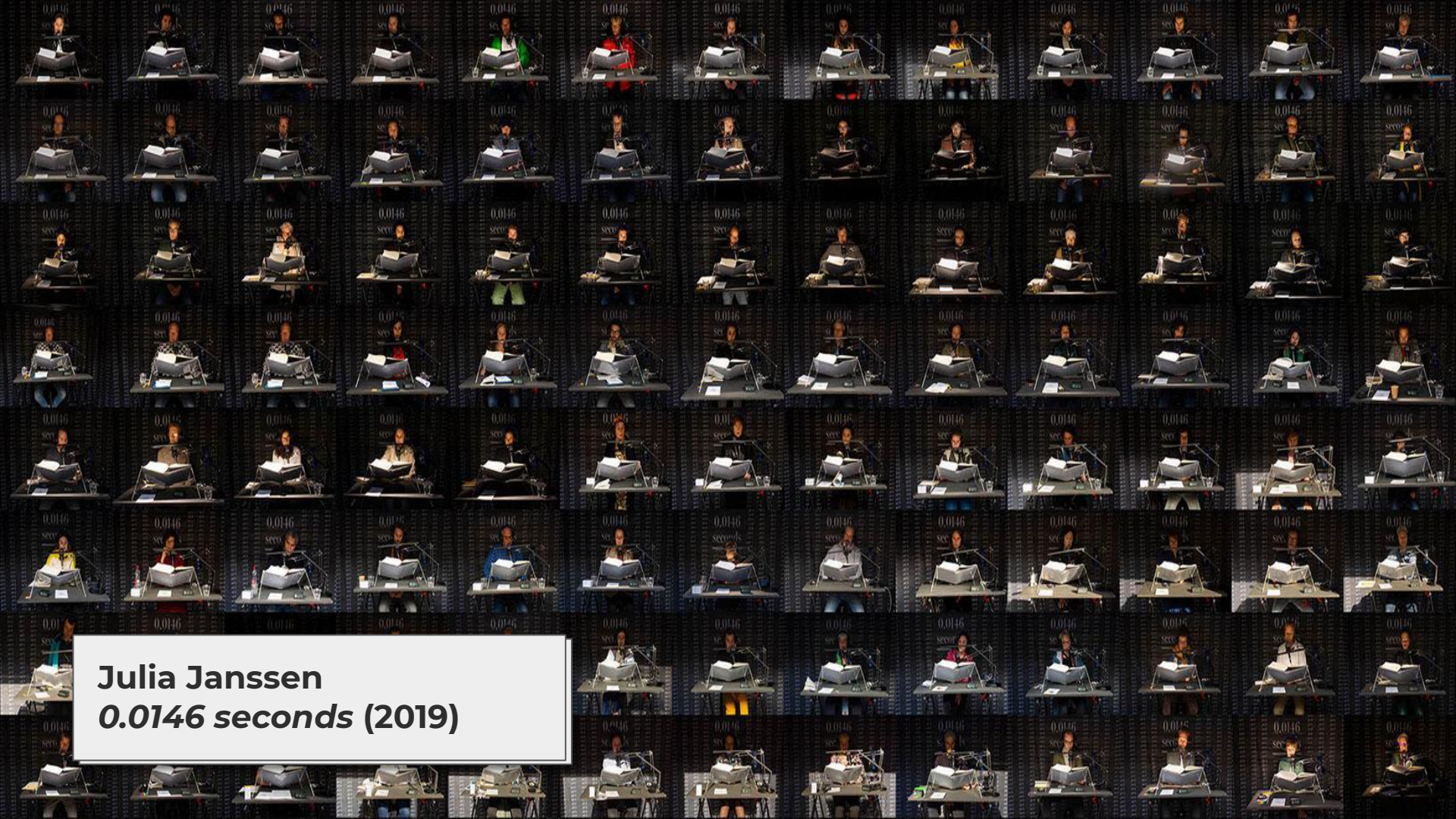
- Je privacy te schenden
- Niet goed te zijn voor je mentale gezondheid
- Verslavend ontworpen te zijn
- Slecht beveiligd te zijn
- Nepnieuws makkelijker te verspreiden
- Het wordt je onmogelijk gemaakt om ervan weg te gaan
- Ga zo maar door

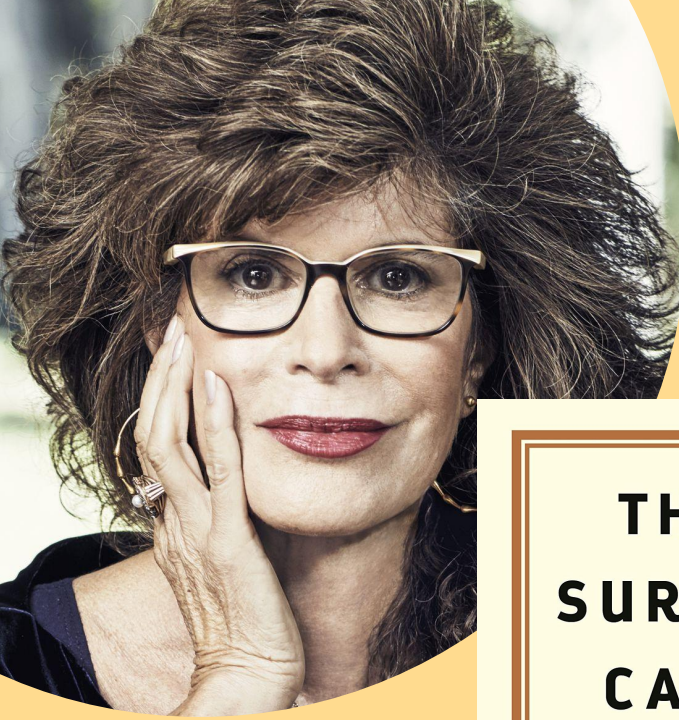
“Some of the saddest songs are about lovers leaving you just when you need them most. And it is precisely this that we see in the social media debate: I want to leave but I can’t; there’s too much going on but it’s boring; it’s useful yet disgusting. If we dare to admit it, our addictions are filled with an emptiness at the prospect of life unplugged from the stream. I want to delete it all, but not now.”

Geert Lovink, *Sad by Design* (2019)

De grondslag van al deze problemen is een **exploitatiekwesitie**.

Julia Janssen
0.0146 seconds (2019)

THE AGE OF SURVEILLANCE CAPITALISM

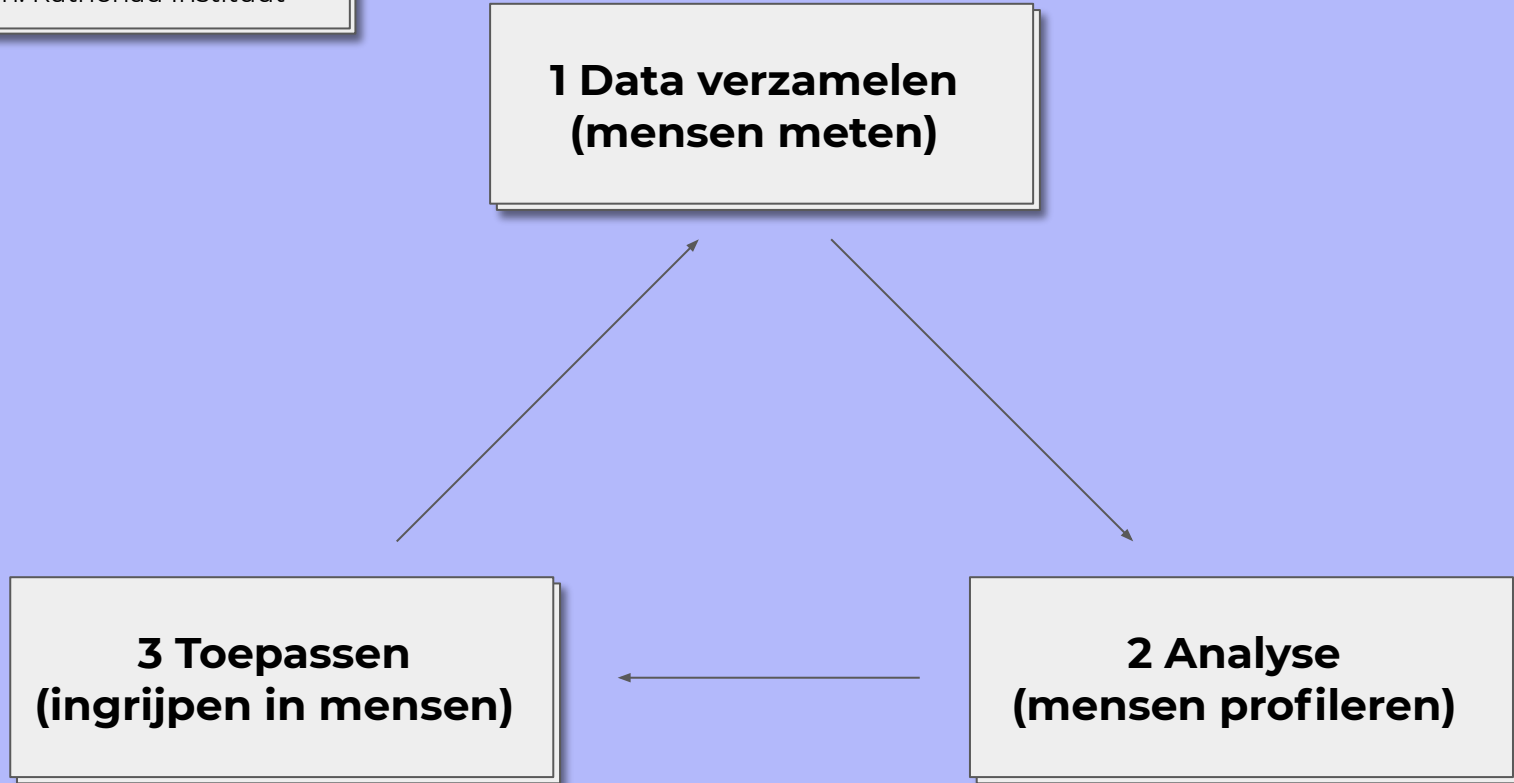
THE FIGHT FOR A
HUMAN FUTURE
AT THE NEW
FRONTIER OF POWER

Surveillance Capitalism

Een nieuwe vorm van het kapitalisme, waar het onzichtbaar handelen in gedragsdata centraal is komen te staan.

Feedbackloop

Bron: Rathenau Instituut

Kapitalisme

Het systeem waarin productie plaatsvindt is onderling afhankelijk van consumenten en producenten/arbeiders.

(Rest-)Data wordt gebruikt voor “service-improvement”.

Surveillance-kapitalisme

In dit systeem wordt restdata gebruikt om winst te maken door het gedrag van mensen te voorspellen en hen vervolgens te sturen.

Het woord *surveillance* impliceert dat dit systeem alleen maar kan bestaan zonder het duidelijke medeweten van het subject.

In dit systeem is het subject dus niet de directe consument of producent.

“Ik heb niks te verbergen”

“Onze afhankelijkheid staat centraal in het commerciële surveillanceproject, waar onze behoefte aan een prettig leefbestaan wordt afgewogen tegen de neiging om je af te zetten tegen invasies. Deze tweestrijd voedt een psychologische verdoving dat in het voordeel werkt van het getracked, ontleed, gemijnd en gemodificeerd worden. Het laat ons daardoor niet meer rationeel over de situatie nadenken, in plaats daarvan gebruiken we cynisme en excuses als verdedigingsmechanismen (“Ik heb niks te verbergen”), of we vinden andere manieren om onze koppen in het zand te steken. We kiezen voor onwetendheid uit pure frustratie en hulpeloosheid.”

Shoshana Zuboff, *The Age of Surveillance Capitalism* (2019)

“The Dictatorship of No Alternatives”

De groeiende greep van big tech op het digitale onderwijs

Trouw, 7 aug 2020

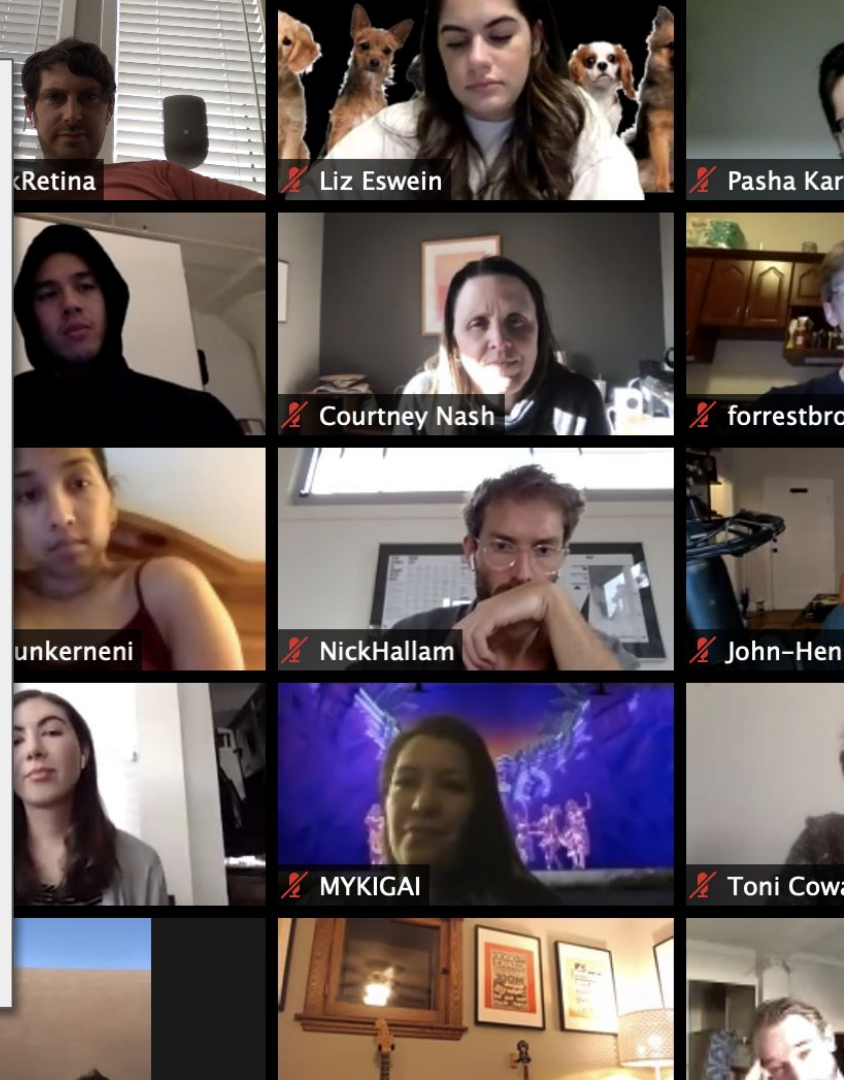
“De groeiende greep van big tech op het digitale onderwijs”

- De kloof tussen scholieren mét en zonder privileges wordt groter.
- De grote winnaars zijn bedrijven die al groot waren. Zij zijn in staat hun producten gratis aan te bieden, maar niet zonder eigenbelang.
- De verleiding om voor de technologie van bijv. Microsoft en Google te kiezen is voor scholen groot - die systemen stabiel en toegankelijk. Scholen hebben daarbij niet of nauwelijks zicht op de algoritmes die schuilgaan achter commerciële onderwijstechnologie.
- Hierdoor stoten Amerikaanse bedrijven Nederlandse uitgevers van de troon. Pas alleen als de overheid gaat investeren, kan de digitale kloof versmald worden.

Het Zoom-debacle

Een aantal controversiële privacykwesties kwamen bij Zoom bovendrijven. Zoom heeft daar ook op gereageerd:

- Zoom bezat functies waar de beheerder van een meeting kon tracken of deelnemers wel goed opletten en beheerders hadden de optie om de data van deelnemers te verzamelen. De eerste functie is door Zoom na ophef verwijderd. Daarnaast heeft Zoom speciale voorwaarden voor scholen en scholieren gemaakt die hun rechten meer in bescherming nemen.
- In de iOS-app van Zoom waren codes verstopt die data doorspeelden naar Facebook. Deze code heeft Zoom inmiddels verwijderd, maar zij hebben geen verklaring gegeven waarom de code er in de eerste instantie er in zat.
- De videocalls waren niet goed encrypted (versleuteld) en liepen via Chinese servers. Het leek erop dat de Chinese overheid in staat was informatie te onderscheppen, nadat 3 Chinese activisten uit Hong Kong en de VS verbannen werden van het platform. Zoom maakt inmiddels geen gebruik meer van Chinese servers. Onder andere SpaceX besloot hierdoor het gebruik van Zoom binnen het bedrijf te verbieden.

“The future is our home too”

Jonas Staal & Jan Fermon
collectivize.org

Zeer slecht:
Er is niets positiefs
bereikt met dit excuus.

Slecht:
We zijn niet boos, maar
teleurgesteld.

Ruim onvoldoende:
Je had het op z'n minst
kunnen proberen.

Onvoldoende:
Als je het doet, doe het
dan goed.

**Dode mussen-index
SETUP**

ht niet mee

Voldoende:
Dit is een stap in de
goede richting.

Ruim voldoende:
Je begint het te
snappen.

Goed:
Prima, je hebt juist
gehandeld.

Zeer goed:
Keurig, je hebt echt je
best gedaan.

Uitstekend:
Perfect! Dit kan niet
beter.

...waarvan ik toch denk
dat ze een beetje...

Digitale detox

- Hans Schnitzler, docent aan de Bildung Academie in Amsterdam, droeg zijn studenten op een week lang geen digitale apparaten te gebruiken.
- “Het belangrijkste woord dat bij de detox-studenten naar voren kwam na een week offline te zijn geweest, was het woord ECHT.”

Tools

- Jitsi.org ipv. Zoom
- Etherpad ipv Google Docs
- Rocket Chat ipv Slack
- Organisaties die onderzoek doen naar open-source en transparante alternatieven:
 - Waag (waag.org)
 - Bits of Freedom (bof.nl)
 - Hackers and Designers (hackersanddesigners.nl)

